

Epigonii - Mihai Eminescu

Este cea mai reprezentativa arta poetica eminesciana si a fost publicata in 1870 in "Convorbiri Literare". Titlul poeziei provine de la cuvantul grecesc "epigonos"-urmas, dar Eminescu foloseste termenul cu acceptiunea de urmaş nedemn de inaintas, preluata din literatura germana. Eminescu se pare ca ar fi cunoscut romanul "Die Epigonen" al lui Karl Jumpermann si, de asemenea, marturiseste ca l-a inspirat si epigrama lui Schiller. In aceasta epigrama, Schiller desemna prin metafora "vremuri de aur" literatura inaintasilor sai, criticand literatura contemporana.

Tema poeziei lui Eminescu este slavirea literaturii inaintasilor si condamnarea literaturii contemporane lui. Poemul este alcatuit din doua parti bazandu-se pe modalitatea specific romantica a antitezei. Prima parte, scrisa in tonalitate de oda, este dedicata scriitorilor din generatia pasoptista, iar partea a doua, cu accente de satira, e dedicata contemporanilor poetului. Prima parte a poeziei se deschide printr-o strofa in care Eminescu, folosind mai ales epitete si metafore, sanctifica literatura predecesorilor.

Preponderenta epitetului "dulce", precum si sfera semantica din care poetul isi alege cuvintele sugereaza o atmosfera de inceput de lume, o infinita muzica a spatiului si a timpului, o natura proiectata pe dimensiuni cosmice, un univers fantastic, de basm. Primul vers din strofa a doua accentueaza aceste sugestii, iar prin comparatia folosita, Eminescu sintetizeaza atat truda cat si talentul inaintasilor care au ctitorit asemeni vichilor voievozi o patrie a limbii romane.

In strofele doi si trei, prin definitii metaforice de mare concizie si forta plastica, Eminescu surprinde trasatura esentiala a operelor unor scriitori de la 1848.

Incepand cu strofa a patra, poetul dedica un spatiu mai larg varfurilor generatiei literare pasoptiste. Strofa dedicata lui I. Heliade-Radulescu pastreaza un ton oracular, iar personalitatea scriitorului este caracterizata pe fundalul evenimentelor de la 1848, opera de referinta fiind "Biblicele".

Eminescu retine tinul profetic al acestei opere precum si incercarea lui I.H.-Radulescu de a sintetiza contrariile in semnul literei grecesti "delta"(materie+spirit=univers). O metafora plastica il defineste pe Heliade incadrandu-l intr-o lume de etern mister:"Marsul ostirii romane". G. Alexandrescu este definit in lumina poeziilor sale romantice, asemeni lui Bolintineanu, din a carui creatie Eminescu retine poezia de debut, pretext pentru el de a realiza un portret romantic al tinerei fete. Tonalitatea aceasta a muzicalitatii scazute, blande, este rupta de strofa dedicata lui Muresanu, care, pentru Eminescu, devine preotul desteptarii nationale. G. Calinescu afirma: "Ce imagine mai mareata pentru cantaretul desteptarii noastre nationale decat aceasta a lui Muresanu, legat in lanturi, pe care le scutura? Vocea lui nu este ragusita, ci de atata imbratisare cu fierul este ruginita; pe lira el canta cu o mana amortita de stransoare. Si in acelasi spirit urias si fabulos, el vorbeste brazilor, face sa rasune muntii, sa invie piatra".

Din opera lui C. Negruzzi, Eminescu retine nuvela istorica "Al. Lapusneanu" si il surprinde pe

scriitor in gestul sau simbolic de "a sterge colbul de pe cronice batrane". Cel mai larg spatiu il acorda lui Vasile Alecsandri, adica ultimele trei strofe. Aceasta o face ca recunoastere a regalitatii poetice a acestuia. Inteaga opera a lui V. Alecsandri e sintetizata metaforic, de la "Doine", "Lacrimioare", pana la "Pasteluri", "Proza" si creatie de inspiratie istorica. Personalitatea lui Alecsandri e asezata ca intr-o efigie in versul eminescian in lumina epitetelor "vesnic tanar si ferice". Prima parte a poemului se incheie astfel intr-o apoteoza cuprinzand in nimbul ei o intraga serie de nominalizari ale generatiei de la 1848. Pe multi dintre poetii amintiti, M. Eminescu ii cunostea din "Lepturariul" lui Aaron Pumnul, iar intr-o scrisoare lui Iacob Negruzzi, Eminescu marturisea ca ii admira pe toti nu neaparat pentru valoarea estetica a operelor, ci pentru "acea naivitate sincera " care se degaja din versuri: "Predecesorii nostri credeau in ce scriau asa cum Shakespeare credea in fantomele sale."

In partea a doua tonalitatea de oda este inlocuita cu tonul abrupt, sacadat al satirei la adresa epigonilor. Metaforele sugerand armonia, aliteratiile blande, epitelele sugerand seninatatea din prima parte a poemului sunt acum inlocuite de interogatii si invocatii retorice, de propozitii juxtapuse, eliptice, sugerand toate, chiar si la nivelul muzicalitatii, satira.

Partea a doua a poemului este conceputa in intregime ca dialog al poetului cu predecesorii sai, la nivelul fiecarei strofe realizandu-se antiteza trecut-prezent, fie prin coordonari adversative, fie prin utilizarea antonimelor sau a metaforelor antitetice.

In prima strofa a partii a doua o avalansa de definitii metaforice extrem de concise si de epitete realizeaza un prim portret al contemporanilor poetului. Ei sunt lipsiti de sensibilitate, artificiali, falsi, oameni ai conventiilor, capabili doar sa mimeze, fara a crede in valorile traditionale, atenti doar la aparente, fara a putea cunoaste nici inaltimele, nici profunzimile de cuget sau de simtire. Daca inaintasii aveau spusa "santa si frumoasa", daca aveau "inimi mari, tinere inca", daca ei "pierduti in ganduri sante" convorbeau cu idealuri daca ei urmau "cugetarile regine", epigonii sunt "simtiri reci, harfe zdrobite", "masti razande", "spoiala" si "lustru fara baza". M. Eminescu gaseste o modalitate de mare forta a sugestiei pentru a condamna conventionalismul, scepticismul, blazarea contemporanilor sai. Incaobabili de a vibra, de a simti sfintenia si frumusetea, epigonii nu mai pot decat sa "carpeasca" cerul cu stele si sa manjeasca marea cu valuri. De aceea, pentru Eminescu, predecesorii, prin forta interioara, simbolizeaza viitorul, iar contemporanii, prin golul sufletesc, prin lipsa de idealuri, n-au facut decat sa schimbe mersul firesc al timpului. "S-a intors masina lumii". In acest context, al unui prezent fara idealuri, cugetarea eminesciana capata si ea accente sumbre: "moartea succede vietii, viata succede la moarte".

Versul este o parafraza din "Poemul Naturii" de Lucretiu, dar pastreaza ecouri din gandirea budista. Totodata, Eminescudefineste spre sfarsitul partii a doua filosofia si poezia. Pentru el, filosofia apare ca o cugetare sacra prin care se incearca explicarea sensului lumii, dar poetul ramane rezervat in fata caracteului abstract al filosofiei. Entuziasmul sau e starnit insa de poezie, creatie sfanta si pura, cu ajutorul careia se recompune universul intr-o lumina ideala. "Straiul de purpura si aur" defineste imaginile poetice prin care omul reuseste sa-si depaseasca tarana cea grea, conditia lui terestra, meschina. Poezia se incheie printr-o strofa in care Eminescu isi ia ramas-bun de la iluzionarii trecutului intr-o tonalitate de tristete pentru ca intr-o lume a nimicniciei,

incapabila sa surmonteze efemerul, totul devine praf. Exista aici unele ecouri din filosofia lui Schopenhauer, precum si din "Vedele indice".

Admirandu-i pe reprezentantii generatiei pasoptiste si condamnandu-i pe contemporanii sai falsi, M. Eminescu isi exprima credinta ca poetul trebuie sa fie o voce entuziasta, un purtator de cuvânt al neamului si timpului sau, iar poezia o sinteza de vise, idealuri, de sentiment si de ganduri prin care lumea reala sa se ridice in sfera idealului.